

sti kvalifikacija, uključivanju dionika i međunarodnom priznavanju nacionalnih kvalifikacija. Drugi dan seminara zaključio je Bastian Baumann, glavni tajnik Magna Charta Observatory. Njegovo se izlaganje bavilo značenjem nacionalnoga kvalifikacijskog okvira.

Završni dan seminara pripao je izlaganjima Haralda Schomburga iz Međunarodnog centra za istraživanje visokog obrazovanja (INCHER) sa Sveučilišta u Kasselu. Prvo je izlaganje bilo naslovljeno Tranzicija između visokog obrazovanja i profesionalnog života. Schomburg je predstavio rezultate dva-ju međunarodnih istraživanja, CHEERS (Careers after Higher Education: a European Research Study) i REFLEX (The Flexible Professional in the Knowledge Society). Značenje takvih međunarodnih istraživanja još više dobiva na važnosti kad osvijestimo praktične probleme u njihovoj provedbi. Sustavi visokog obrazovanja razlikuju se od zemlje do zemlje. Njima pridodajemo i druge razlike, tranzicijske obrasce, stanje tržišta rada i regionalne razlike u pojedinim zemljama. Oba su istraživanja pokazala da nijedna varijabla (dob, spol, obrazovanje roditelja...) nema veći utjecaj na ishode zapošljavanja. Ipak ova su istraživanja otvorila i neka zanimljiva pitanja. Koji su najbolji pokazatelji profesionalnog uspjeha? Kako mjeriti uvjete studiranja? Utječe li kvaliteta studiranja na ishode zapošljavanja? Nažalost pitanja su takva da ne postoje jednoznačni odgovori na njih i više su zanimljiva kao poticaj za neka buduća istraživanja. Drugo je izlaganje bilo o istraživanjima kao oruđu za bolje razumijevanje odnosa obrazovanja i rada. Tako su sudionici seminara bili podrobnije upoznati s novim sustavom praćenja diplomanata u Njemačkoj. Su-

stav je 2006. godine inicirao INCHER u suradnji sa sveučilištima. Istraživanja prate napredak tijekom studija, ali i napredovanje na tržištu rada. Tom je prezentacijom završen ovaj trodnevni seminar.

Posljednjih godina svjedoci smo sve intenzivnije rasprave o kvaliteti visokog obrazovanja u Hrvatskoj. Vrlo se često otvaraju rasprave o ulozi koju visoko obrazovanje ima za pojedinca, društvo i ekonomiju. Unatoč velikom stručnom i političkom zanimanju za ovu temu, još uvijek nemamo dovoljno istraživanja koja bi nam mogla dodatno pomoći u sagledavanju šire slike. Seminari poput ovoga nude nam zanimljive informacije i mišljenja stranih stručnjaka o temi koja će u Hrvatskoj postajati sve aktualnijom.

Filip Miličević

*Institut za društvena istraživanja,
Zagreb*

Treća svjetska konferencija mreže Culturelink »Mreže – razvojni aspekti kulture u 21. stoljeću«

Zagreb, 13–15. studenog 2009.

Treća svjetska konferencija mreže Culturelink održana je u Zagrebu od 13–15. studenog 2009. godine u Muzeju Mimara u Zagrebu. Okupila je 130 sudionika sa svih kontinenata i to predstavnika istraživačkih organizacija, nacionalnih i međunarodnih udruženja, zaklada i kulturnih institucija do sveu-

čilišta. Konferencija je obilježila dvadesetogodišnje djelovanje mreže Culturelink, utemeljene 1989. godine od strane UNESCO-a i Vijeća Europe. Institut za međunarodne odnose (IMO) u Zagrebu sjedište je mreže od njezina osnivanja.

Konferenciju su otvorili predstavnici UNESCO-ova Ureda u Veneciji, Vijeća Europe, Ministarstva kulture Republike Hrvatske, Instituta za međunarodne odnose i Gradske skupštine Grada Zagreba. Uvaženi govornici istaknuli su važnost rada mreže Culturelink u transkontinentalnim okvirima. Cijela se konferencija odvijala u plenarnim sjednicama s osnovnim ciljem ispitivanja uloge i važnosti kulturnih mreža u kulturnom razvoju u 21. stoljeću.

Prva plenarna sjednica pod naslovom »Dvadeset godina kulturnog umrežavanja« osvrnula se na uspješnu povijest mreže Culturelink u kontekstu općeg razvoja mreža u protekla dva desetljeća. Na samom početku prikazan je rad mreže Culturelink iz perspektive UNESCO-a, kao jedne od njezinih organizacija utemeljiteljica; ukazano je na visoke standarde rada same mreže te je istaknuta njezina vrijednost u provođenju aktivnosti koje UNESCO nije mogao voditi samostalno. Zatim je iznesen povijesni prikaz rada mreže Culturelink iz perspektive njezina regionalnog centra APRCCN, smještenog u Južnoj Koreji. Kroz različita izlaganjima istaknuta je promjenjiva priroda kulturnih mreža i izazovi koje budućnost donosi – bilo iz perspektive donatora, drugih kulturnih mreža, ili neovisnih istraživača. Rasprava u okviru prve sjednice usredotočila se na problem (samo) evaluacije mreža i mrežnih procesa te njihovu održivost. Iako se može reći da se svakodnevnom komunikacijom unu-

tar mreža može procijeniti kolika je njihova uspješnost, sudionici su naglasili teškoće u takvom procesu evaluacije. Kao prvo, struktura mreža je otvorena i to predstavlja probleme: priroda mreže je da bude u neprekidnom, dinamičnom kontinuitetu, a rezultati evaluacije ovise o polazištu u mreži iz kojeg se provodi evaluacija. Kao drugo, postavljeno je pitanje postoji li previše mreža te može li se preklapanje nekih aktivnosti i projekata minimalizirati vanjskom evaluacijom i/ili boljom povezanošću kulturnih mreža? Kao posljednje pitanje postavlja se jesu li kulturne mreže spremne za promjenu i implikacije koje donosi digitalni okoliš, a toj je temi bila posvećena slijedeća sjednica u programu konferencije.

Tema druge plenarne sjednice bili su »Učinci informacijsko-komunikacijskih tehnologija (IKT) i digitalne kulture na dinamiku umrežavanja«. Tema je otvorena propitivanjem različitih umjetničkih primjena, a utvrđeno je da one, zbog svoje specifične prirode često nailaze na teškoće u financiranju i brandiranju. Novi stvaraoci moraju imati sve više specifičnih znanja i vještina tako da se umjetničke organizacije danas sve više mijenjaju. Uloga umjetnika/ca se mijenja jer umjetnički ciljevi postaju sve više pluralni i interdisciplinarni što zahtijeva stvaranje partnerstva i otvorenu komunikaciju. Uočene su promjene u novim komunikacijskim alatima budući da svjedočimo društvenoj kolonizaciji Interneta i napučivanju Interneta različitim tipovima interakcije koja je sve dinamičnija. U takvom kontekstu umjetnost premošćuje različite tipove umjetničkog izražavanja, donosi međupovezanost, suradnju, dijalog i nove platforme koje služe za susrete u

digitalnom prostoru. U tom smislu naglašen je uspon »digitalnih urođenika« koji su uronjeni u digitalni okoliš od ranog djetinjstva i koji imaju drukčiju percepciju digitalne kulture i kulturnog razvoja. Nastaju i novi oblici trendova i mobilnosti koji transcendiraju prostorne odnose. Oni se reflektiraju u konceptu deteritorijalnosti u kojem virtualni prostor zamjenjuje stvarni prostor te se tako stvara novi tip hiperteritorija kao što su društvene mreže. Rasprava nakon izlaganja dovela je do implicitnog zaključka da nove tehnologije predstavljaju ambivalentan izazov u kojem se istodobno pojavljuju prijetnje i otvaraju nove mogućnosti. Stoga je potrebno prilagoditi se promjenama, premostiti digitalni jaz te raditi na edukaciji i učenju jezika interneta.

Drugi dan Treće svjetske konferencije mreže Culturelink otvoren je trećom plenarnom sjednicom pod naslovom »Kulturne mreže i kulturna politika«. Ova je sjednica naglasila važnost redefiniranja kulturnih politika u svjetlu konvergencijske kulture, digitalnog okoliša te sveukupne globalne međupovezanosti ekonomskih, političkih i društvenih promjena. Naglašeno je da je koncept *kulturne mreže* vrlo brzo prihvaćen u samom kulturnom sektoru iako je opterećen brojnim nedostacima. Neki od njih su instrumentalizacija kulture, prevelika reguliranost kulturnog polja te proliferacija globalnih *industrija kulturnih/kreativnih diskursa* koje proizvode kontradiktorne implikacije na lokalnoj razini. Također su naglašeni neki od ključnih problema kulturnih mreža na svakodnevnoj razini kao što su umnožavanje programa različitih kulturnih mreža ili problem financiranja. Rasprava nakon izlaganja pokazala

je da predstoji vrlo velik posao u razjašnjavanju odnosa kulturnih politika i kulturnih mreža: ušli smo u novo razdoblje kreiranja kulturnih politika – stari modeli polagano izumiru. Iako se može istaknuti veliki posao koji je Vijeće Europe napravilo na polju transnacionalnih kulturnih politika, mora se naglasiti da kulturne mreže nisu ni blizu ključnim zadacima koje pred njima predstoje u novim globalnim ekonomskim i političkim uvjetima. Postoji nužna potreba za kulturnim pokretom koji će upozoriti na novonastale probleme u kulturi u svjetlu novoga digitalnog okoliša. Kulturne mreže još nisu dosegule svoju zrelost kao što je sugerirano pa je neizmjerljivo važno raditi na inovativnim formama kulturnih politika na lokalnoj i globalnoj razini.

Četvrta sjednica bila je posvećena »Razvojnim aspektima mrežnih kultura«. Stvaranje mreža u novom okruženju pojašnjeno je nizom primjera uključujući i sindikate različitih kulturnih skupina. Međutim, iako oni pokazuju učinkovitost u povezivanju raznolikih mreža te suradnju s različitim regijama, njihov utjecaj na promjenu kulturnih politika ostaje ograničen zbog poteškoća u mijenjanju ustaljenih kulturnih paradigmi. Mobilnost se razmatrala kao resurs koji je s jedne strane ograničen, ali i kao resurs koji s druge strane omogućuje stvaranje novih veza i podjelu drugih resursa. Mobilnost promiče slobodu izražavanja i stvara zajedničke prostore djelovanja, ali donosi i neke probleme. Usprkos činjenici da je izravna komunikacija optimalna za kulturno umrežavanje, mobilnost kulturnih radnika/ca utječe na okoliš, te mreže stoga trebaju osvježiti svoje prakse i stvoriti nove načine komunikacije ili

im prijeti stagnacija. Osim kulturnih radnika/ca, kulturni proizvodi i usluge također prelaze granice i postaju sve više transnacionalnima što zahtijeva nove oblike politika. Učinkovitost takvih politika onemogućuje znatan deficit i nedostatak informacija o postojećim kulturnim mrežama između različitih nacija (primjer Južne Amerike). U završnoj raspravi sudionici konferencije pozvani su na akciju kako bi se stvorio društveni pokret u kulturnom području. Glavne točke oko kojih bi se takav pokret mogao organizirati bile su: trgovina kulturnim robama i uslugama, učinci Interneta na kulturu, kulturni razvoj i iskorjenjivanje siromaštva te medijska koncentracija. Zaključeno je kako ipak još uvijek postoje znatne prepreke za stvaranje takvih kulturnih pokreta.

Treću svjetsku konferenciju mreže Culturelink zatvorila je voditeljica mreže Culturelink Biserka Cvjetičanin koja se pritom zahvalila svim članovima mreže i osnivačkim organizacijama za potporu koju su pružali tijekom proteklih dvadeset godina. Ova je konferencija naglasila važne transformacijske procese kulturnog umrežavanja tijekom proteklih dvaju desetljeća pa je Biserka Cvjetičanin zaključila kako se postupno krećemo od umrežavanja kultura u osamdesetim godina prošlog stoljeća do umreženih kultura u ovom stoljeću što je korak koji postavlja nove izazove. Jedan od tih izazova je istraživanje umreženih identiteta u nastajanju što bi mogla biti tema četvrte svjetske konferencije mreže Culturelink najavljene za 2012. godinu.

Jaka Primorac, Paško Bilić
Institut za međunarodne odnose,
Zagreb